

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1877. Första Kammaren. N:o 41.

Fredagen den 11 Maj.

Kammaren sammanträdde kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

Kammarens förhandlingar leddes af Herr vice Talmannen.

Justerades protokollet för den 2 dennes e. m.

Herr Statsrådet Lovén aflemnade en Kongl. proposition angående beviljande af ett kreditiv att i händelse af behof användas till neutralitetens upprätthållande.

Den Kongl. propositionen föredrogs härefter och hänvisades till Stats-Utskottet.

Föredrogs och lades till handlingarne Konstitutions-Utskottets den 9 dennes bordlagda memorial N:o 9, i anledning af återremiss af Utskottets utlåtande N:o 2, angående väckta motioner om ändring i 11 och 12 §§ Regeringsformen.

Föredrogs men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Stats-Utskottets den 9 dennes bordlagda memorial N:o 77, med förslag till voteringsproposition i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om Stats-Utskottets utlåtande N:o 66.

Föredrogs och bifölls Bevillnings-Utskottets den 9 dennes bordlagda betänkande N:o 14, rörande förändringar, som i följd af Riksdagens redan fattade beslut vidkommande § 9 3:o i tull-

Första Kammarens Prot. 1877. N:o 41.

taxeunderrättelserna, må anses påkallade i afseende å vissa andra stadganden.

Vid punktvis skedd föredragning af Bevillnings-Utskottets den 9 dennes bordlagda betänkande N:o 15, angående vissa, ännu oafgjorda frågor rörande tullbevillningen; biföllos Utskottets i 1:sta och 3:dje punkterna gjorda hemställanden och lades 2:dra och 4:de punkterna till handlingarne.

*Angående utredning af
gäldbunden köpmans bo
medelst s. k.
administration.*

Föredrogs ånyo Lag-Utskottets den 5 och 9 dennes bordlagda utlåtande N:o 36, i anledning af väckt motion om antagande af en förordning angående utredning af gäldbunden köpmans bo medelst s. k. administration.

Herr Wallenberg:

Herr von Gegerfelt: Sedan motionären inskränkt sig till att endast påyrka en underdånig skrifvelse i ämnet, kan jag, med den kännedom, jag eger om Kammarens benägenhet att bifalla sådana framställningar, icke ett ögonblick tvifla på, att icke detta motionärens yrkande afven skall blifva bifallet, men då det tillkommer mig, såsom ledamot af Lag-Utskottet, att medverka till uppsättandet af en sådan skrifvelse, kan jag icke underlåta att fästa uppmärksamhet på önskvärdheten deraf att Utskottet må genom öfverläggningen få någon ledning i afseende på grunderna för den ifrågaställda lagstiftningen. Den reservation, hvartill bifall blifvit yrkadt, innehåller ingenting härom. Att det författningsförslag, motionären uppgjort, icke kan tagas till hufvudsaklig grund för en framställning i ämnet, måste jag, genom en granskning af detsamma söka ådagalägga.

Enligt detta förslag skulle det bero på gäldenären och 3 borgenärer att utfärda kallelse till ett sammanträde för att öfverlägga och besluta, om den s. k. "afvecklingen under administration" skulle ske, och utfärdandet af en sådan kallelse skulle medföra den påföljd, att alla exekutiva åtgärder omöjliggjordes intill dess borgenärerna hunnit komma tillstådes och fattat beslut. Någon föreskrift om, huru beskaffade dessa tre borgenärer skola vara, kan icke gerna meddelas. Kunde man föreskrifva, att dessa tre borgenärer skulle vara utmärkte, framstående och välkända affärsmän, vore derom icke något att säga, men enligt förslaget skulle gäldenären ega kalla hvilka vänner han ville. Hvad åter kallelsetiden angår, föreslås den endast till 8 dagar, och att kungörelse om sammanträdet skall ske i allmänna tidningar, hvarmed företrädesvis torde afses "Post- och Inrikes tidningar", samt att kände å andra orter boende borgenärer skola underrättas om sammanträdet genom särskilda bref, som skola till dem med posten ofördröjligen afsändas. Nu kunde visserligen en hvar som har fordringar dag-

ligen studera Posttidningen och hålla sig resfärdig för att oför-
 dröjligen kunna infinna sig å en möjligen aflägsen ort till beva-
 kande af sin rätt, men temligen svår blefve dock en sådan skyl-
 dighet, och hvad angår kallelsen genom särskilda bref, har man
 icke någon garanti för att de komma fram, ja, icke ens att gälde-
 nären och de 3 borgenärerna expediera breffen i så god tid att
 de kunna i rättan tid komma fram. Efter 8 dagar, sedan kallelsen
 blifvit utfärdad, sammanträda emellertid kanske några få tillstådes-
 komna borgenärer, och desse skulle med full makt och myndighet
 kunna besluta att administration skulle ega rum. Under det
 konkurslagen, § 61, stadgar att hvad borgenärernas pluralitet be-
 sluta om en borgenärs betalningsrätt är ogildt, så skulle enligt
 förslaget ju en ringa minoritet kunna komma i tillfälle att be-
 sluta om pluralitets rätt. Ännu flera anmärkningar skulle jag
 kunna framställa mot förslaget, men afstår derifrån och vill blott er-
 inna derom, att konkursförfarandet innefattar just den i reservationen
 afsedda "utredning af gäldbundet bo genom administration" endast
 med den skilnad att under det konkurslagen stadgar nödiga kon-
 troller för att bevara dels de borgenärs rätt, som icke kunna
 kallas till de förberedande åtgärderna, och dels minoritetens rätt
 mot majoriteten, så synes förevarande förslag afse att i det allra
 närmaste borttaga en sådan kontroll.

Vid frågans behandling under sistlidne riksdag yttrades i
 Andra Kammaren af en talare, hvars ord i lagstiftning väga tungt,
 följande: "Jag erkänner, att jag icke kunnat få för mig rätt klart,
 huru man skulle kunna åstadkomma ett slags konkurs, som icke
 skulle benämnas med detta namn utan kallas för administration,
 men ändå medföra alla verkningar af en konkurs, samt huru en
 majoritet af borgenärer skulle kunna fatta för de öfriga bindande
 beslut, innan ens dessa genom stämning blifvit kallade att sin
 rätt bevaka." Jag anser, att tydligare och bättre kan man icke
 framhålla vanskligheten af den ifrågakända lagstiftningen. Visser-
 ligen skulle i vissa fall större frihet i förvaltning af till konkurs
 afträdd egendom är konkurslagen nu medgifver kunna för sär-
 skilda fall vara erforderlig och gagnande, men med sådana förän-
 dringar torde motionären och de med honom liktänkande icke
 vara belåtna eller anse ändamålet vunnet. Här har blifvit sagdt,
 att ofantliga olyckor skulle förekommas genom en sådan lag-
 stiftning som denna. Jag vill icke heller bestrida, att den ifråga-
 satta lagstiftningen skulle kunna vara förträfflig, om den endast
 blefve tillämpad i de fall, då aktade och ansedde medborgare
 stode i spetsen för afvecklingen; men som lag måste den kunna
 tillämpas för alla fall, och derigenom uppstode rika och omfat-
 tande tillfällen till bedrägerier. Jag tror icke, att det är lämp-
 ligt att lagstifta i afseende å administration, hvarmed ändamålet
 bättre på frivillighetens väg bör kunna vinnas. Men om en skrif-
 velse i ämnet skall aflämnas till Kongl. Maj:t, så måste den inne-
 fatta en utveckling af frågan, en redogörelse af hvad som önskas,
 och icke vara uttryckt i så allmänna ordalag, som detta skrifvelse-
 förslag innehåller.

*Angående ut-
 redning af
 gäldbunden
 höpmans bo
 medelst s. h.
 administra-
 tion.*
 (Forts.)

Angående utredning af gäldbunden köpmans bo medelst s. h. administration.
(Forts.)

För min del yrkar jag bifall till Utskottets hemställan.

Herr Wallenberg:

Herr Almquist: Behovet af en sådan lag, som den föreslagna, har förut blifvit erkändt af denna Kammare, och förhållandena hafva icke förändrats sedan dess, utan tvärtom visa sig omständigheterna för närvarande sådana att vi borde skynda att i förevarande afseende förskaffa oss en lag så fort som möjligt. Sedan Utskottet afstyrkt motionärens förslag, och motionären sjelf icke heller påyrkat bifall till sitt i motionen formulerade förslag utan till den vid betänkandet fogade reservation, synes mig de af en föregående talare mot motionärens förslag i detalj framställda anmärkningarne icke höra hit eller tariffva någon vederläggning. Det har blifvit sagdt, att man saknade motiv, för uppsättande af en skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan om förslag till lag i ämnet. För reservationen saknas dock icke motiv, enär den hänför sig till Kammarens beslut vid sista riksdagen. Och som Kammaren då fann tillräckliga motiv för en framställning till Kongl. Maj:t, kan jag icke finna, att Utskottet nu skulle sakna tillräcklig ledning för uppsättande af det förslag, som reservanten framställt. De anförda skälen för afslag synas mig visa brist dels på kännedom om de förhållanden i samhällslifvet, hvilka nu göra en lag uti ifrågavarande hänseende högst önskelig och behöflig, dels på vilja att afhjelpa detta behof. Vill man verkligen saken, har man motiven redan gifna, och den, som har någon kännedom om affärsförhållanden, torde icke kunna förneka sanningen af motionärens framställning om de verkliga vådor, saknaden af en lag uti detta hänseende innebär. Då sålunda, efter min öfvertygelse, behof förefinnes, och utväg att erhålla motiv för en underdånig skrifvelse icke heller saknas, kan jag icke annat än instämma i motionärens yrkande om bifall till reservationen, eller att en underdånig skrifvelse måtte aflåtas till Kongl. Maj:t med begäran om förslag till lag i ifrågavarande syftning. Då Utskottet uti sin motivering säger, att det kunde blifva svårt att i ett mindre bo få reda på borgenärerna, antyder detta att Utskottet förbisett hvad motionären uttryckligen angifvit, eller att här endast är fråga om verkliga affärsmän, hvilka äro skyldiga att hålla ordentliga böcker, och i detta fall torde således icke möta någon svårighet att komma till rätta med den saken.

Herr Stråle: En ärad talare på jönköpingsbanken har förmenat, att vi redan hafva tillräckliga stadganden för utredning af gäldbundet bo. Ja, uti konkurslagen hafva vi stadganden om offentlig stämning, tvångsförsäljning o. s. v. I det hänseendet torde det vara tillräckligt lagstiftadt, men icke för de fall, som här afses, och der det skulle vara icke allenast för samtliga borgenärer utan äfven understundom för det allmänna till stor nytta, om administration kunde åvägabringas.

Samme talare har vidare sagt, att, om den i reservationen

föreslagna skrifvelsen bifölles, man skulle sakna motiv för den- *Angående ut-*
 samma, såvida man icke ville dertill upptaga motionärens förslag, *redning af*
 hvilket hvarken Utskottet eller reservanten åberopat. Jag tror, *gäldbunden*
 att motivet kan vara helt kort. Det är, att *högmanns bo*
medelst s. h.
 stiftning i frågan gjort sig gällande, och på grund deraf begäres *administra-*
 förslag till lag. Jag skulle visserligen för egen del velat hafva i *tion.*
 reservantens förslag inlagt något om, huru man skulle bete sig, i *(Forts.)*
 händelse stridiga meningar bland borgenärerne förekommo, och jag
 skulle önska att en antydning om lösningen af denna fråga blifvit
 lemnad. Med denna min uppfattning ville jag helst yrka åter-
 remiss för att få en mera nöjaktig skrifvelse i frågan, men i
 Riksdagens sista timme vill jag icke framkomma med ett sådant
 yrkande, utan anser mig böra tillstyrka bifall till reservantens
 förslag, öfvertygad om att Kongl. Maj:t skall inse hvilket motiv som
 föranledt skrifvelsen och veta att lösa denna ganska viktiga fråga.

Herr Samzelius: Det fordras i allmänhet mindre skicklighet
 att uppställa anmärkningar mot ett lagförslag, än att besegra de
 svårigheter, som kunna möta mot ett förslags antagande. Lag-
 Utskottet har ock vid afgifvandet af detta betänkande visat, att
 det eger nog skicklighet att upptäcka alla svårigheter, och jag har
 haft ytterligare bekräftelse derpå af det yttrande, som en talare
 på jönköpingsbanken afgifvit. Men jag är derjemte förvissad om,
 att Lag-Utskottet äfven besitter den skicklighet, som erfordras
 för att besegra svårigheterna. Vore det icke i Riksdagens sista
 timme, skulle jag yrka på återremiss, på det att Lag-Utskottet
 måtte taga frågan i förnyadt öfvervägande. Utskottet erkänner
 nemligen, att detta är ett ämne, som är värdt att utgöra föremål
 för lagstiftarens omsorg, men vill ändock icke göra något, utan
 öfverlemnar allt åt den enskilda omtanken.

Det har visat sig vid flera tillfällen, att administration är ett
 synnerligen förmånligt sätt att afveckla ett gäldbundet bo, men
 om detta sätt skall kunna i vidsträcktare mån användas, bör den
 enskilde borgenären icke ega rätt att förhindra en administration,
 som uppenbarligen länder till de flestes förmån. Det är nödvändigt,
 att någon bestämmelse härom kommer att inflyta i lagen. I andra
 länder har man förstått sig på att besegra svårigheterna, och jag
 skulle tänka lågt om den svenska lagstiftningen, om man icke
 äfven här mäktade bekämpa dem. Jag vill för öfrigt medgifva,
 att åtskilliga af de utaf Herr von Gegerfelt framställda anmärk-
 ningar icke sakna grund, men det är ju nu icke fråga om att an-
 taga ett lagförslag, utan endast att aflåta en skrifvelse till Kongl.
 Maj:t med begäran om, att han måtte låta utarbета ett förslag
 till lag i ämnet. Då Första Kammaren i fjor godkände en sådan
 skrifvelse, skulle jag hafva mycket misstagit mig, om Kammaren
 vid detta tillfälle vill frångå sitt då fattade beslut. Jag får så-
 ledes i likhet med Herr Wallenberg yrka bifall till Grefve Sparres
 reservation.

Herr Ribbing, Sigurd: Min önskan är blott att få till-

Angående utredning af gäldbundens köpmans bömedelst s. h. administration.
(Forts.)

kännagifva, det jag i allo instämmer i hvad Herr von Gegerfelt yttrat såsom skäl för att Kammaren borde utan vidare godkänna Utskottets hemställan om afslag å ifrågavarande af Herr Wallenberg väckta motion, och vill jag dervid allenast tillägga några ord. De skäl, som här hafva blifvit anförda för aflåtande af den ifrågasatta skrifvelsen till Kongl. Maj:t, gå, så vidt jag kunnat förstå dem, hufvudsakligen ut från en förutsättning, som Herr Gegerfelt redan vidrört, men också åtminstone antydningssvis reducerat till sitt egentliga värde, betraktad nemligen såsom förutsatt villkor för antagligheten af en lag, den förutsättningen nemligen, att det endast och alltid skulle blifva framstående, hederliga män, som afgjorde, huru vida afveckling medelst administration skulle ega rum, eller, såsom den siste talaren uttryckte ungefär samma tanke, att sådan afveckling endast skulle ske, då det vore alldeles uppenbart, att den lände till allmän fördel för borgenärerne. Denna förutsättning kan, synes det mig, i sitt sammanhang med sjelfva motionen skärskådas ifrån ännu en sida förutom den, från hvilken Herr von Gegerfelt i sitt anförande redan, anticipationsvis i förhållande till senare talare, kriticerat densamma, i det han visade huru intet säkert medel finnes för att förvissa sig om dess *befintlighet*. Ponera emellertid att detta verkligen vore förhållandet, att de afvecklande personerna alltså dertill vore fullt lämpliga och afveckling fördelaktig, enligt deras åsigt, som äro de beslutande; hvem har dock sagt, att de öfrige borgenärerne hysa samma förtroende till personernas utmärkteth, duglighet och hederlighet, eller hvem har sagt, att de beslutandes åsigt om den uppenbara fördel, afvecklingen skulle medföra framför konkurs, delas af de öfrige borgenärerne? Saken hjälpes sålunda icke ens dermed att den antagna förutsättningen verkligen inträffar, utan till och med om de beslutande borgenärerne hafva rätt och de öfriga orätt i sina antaganden, återkommer här blott i ett speciellt hänseende karakteren på hela förslaget, hvilken karakter är och förblir den, att ett ringa antal borgenärer skulle ega besluta om alla de öfrige borgenärernes laga rätt i afseende på boet, utan uppdrag af dessa, utan deras samtycke, ja utan ens säker, åt dem lemnad underrättelse att så skedde; eller, för att med andra ord uttrycka detsamma, att lag skulle stiftas att borgenärers rätt skulle kunna behandlas *bredvid* lag — i detta fall bredvid konkurslagen.

Nu säger man, att den yrkade skrifvelsen icke skall innehålla begäran om bifall till motionen; men då kommer jag med en annan betänklighet. Hvad skall Kongl. Maj:t tänka om en sådan skrifvelse? Han kan icke fästa sig vid annat än hvad i saken är skrifvet vid eller inom Riksdagen, och då det begäres, att han skall taga i öfvervägande lag om s. k. afveckling, och denna begäran är framställd med anledning af motionen, så, äfven om man icke direkt sagt, att man vill hafva *det* förslag, deri framstälts, är detta dock grunden för skrifvelsen, alltså ock den, hvad som måste och bör af Kongl. Maj:t tagas i öfvervägande. Men enligt det i motionen innehållna förslag skulle emellertid — såsom

sagdt — en persons klara och ostridliga fordran komma att helt och hållet blifva beroende af några få personers beslut och godfinnande, låt ock vara att andra, framför allt gäldenären, anse dem vara utmärkt hederliga och förträffliga.

Angående utredning af gäldbunden köpmans bo medelst s. k. administration.
(Forts.)

En talare har sagt, att orsaken till att Utskottet kommit till det resultat, det gjort, vore brist på vilja. Det är ensidigt och sålunda alltid delvis origtigt sagdt. Det är brist på vilja hos Utskottet, men bristande vilja på grund af skäl, som blifvit af Herr Gegerfelt framställda och anförda *innan* han, i enlighet med Utskottets betänkande, yttrade dess och sin vilja — att afslå motionen. När derefter nyss citerade talare uppstegrade sitt första uttryck dertill, att det var brist på *god* vilja, då gick han utöfver hvad en människa kan veta om en annan människa och utöfver hvad man är berättigad att veta om en annans supponeerade motiv, då denne för den vilja han uttalar anför *andra* sådana, hvilka *icke* äro sådana att de berättiga att till viljan foga negation af epitetet "god".

Jag för min del yrkar bifall till Utskottets afstyrkande hemställan och dermed punkt.

Herr von Gegerfelt: Den näst siste talaren sade, att det fordras mindre skicklighet att framställa anmärkningar mot ett lagförslag, än att undanrödja anledningen till dessa anmärkningar. Det är utomordentligt sant sagdt; och det är just denna sanning, som föranlett mig att biträda det slut, hvaruti Utskottet stannat. Jag har haft tillräcklig skicklighet att finna bristerna i det framlagda förslaget, men jag har icke haft skicklighet nog att undanrödja dem; och jag vill gå ändå längre, jag tviflar på, att de kunna undanrödjas så, att ingens rätt genom den föreslagna lagen blefve förnärmad.

Det har blifvit klandradt, att jag, ehuru bifall till motionärens författningsförslag ej påyrkats, framställt åtskilliga detaljanmärkningar mot detsamma. Jag har icke framställt någon anmärkning mot förslagets detaljer, endast mot de grunder, hvarpå det hvilat, och detta torde väl vara berättigadt; ty har Kammaren med anledning af en motion beslutit en skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan om lagstiftning i visst ämne, kan väl Kongl. Maj:t icke antaga annat än att denna begäran grundar sig på motionen, som föranlett densamma, och att Riksdagen således vill, det lagstiftningen skall gå i den riktning som i motionen afses, och hvilat på de grunder, hvarpå den är byggd.

Samme talare har åberopat andra länders erfarenhet. Det torde icke kunna förtänkas Utskottet, om det på den korta tiden icke varit i tillfälle att taga fullständig kännedom om andra länders lagstiftning i ämnet; och detta har för öfrigt så mycket mindre varit behöfligt, som Första Kammarens Första Tillfälliga Utskott förlidet år afgaf utredning derom, och hvad då upplystes talade icke mycket för motionärens förslag, åtminstone voro de då åberopade stadgandena så skiljaktiga från hvad motionären

Angående utredning af gäldbunden köpmans bo medelst s. h. administration.
(Forts.)

nu yrkat att man torde kunna antaga, det han icke skulle vara mycket nöjd med att de här upphöjdes till lag.

För min del vidhåller jag mitt påstående, att, om vi skola hos Kongl. Maj:t begära en lag i detta ämne, det icke är nog att säga, det här i en afgifven motion påpekats och Kammaren i följd deraf insett behöfligheten af en sådan lag, utan vi böra utreda i hvad riktning den äskade lagstiftningen bör gå och framför allt ådagalägga möjligheten af att den kan tillkomma, utan att någons rätt genom densamma förnärmas. Jag yrkar fortfarande bifall till Utskottets hemställan.

Grefve Mörner, Oscar: Det är visserligen något, som vi litet hvar ibland erfarit, att, sedan Riksdagen ingått till Kongl. Maj:t med skrifvelse i ett eller annat ämne och Kongl. Maj:t, i förmodan att skrifvelsen varit affattad i öfverensstämmelse med Riksdagens åsichter, i anledning deraf sedermera framkommit med något förslag, det befunnits, att Riksdagen icke just menat hvad skrifvelsen tyckts innebära, utan dermed likasom endast velat gifva uttryck åt sväfvande orediga föreställningar, för så vidt någonting annat än att, i ovisshet om hvad man ville skrivas mände, varit med skrifvelsen åsyftadt. Ett sådant förfarande kan dock icke vara alldeles lämpligt, utan då man skrifver, bör man veta hvad man menar dermed. Detta tyckes emellertid icke nu skola blifva förhållandet, om den ifrågasatta skrifvelsen aflåtes.

Utom de för Utskottets hemställan redan åberopade skäl, hvilka jag för min del godkänner, skall jag be att få påpeka, att de, som yrka bifall till reservationen, icke äro sins emellan ense om hvad de vilja begära, ty, under det somliga hafva sagt, att blott köpmän, sådane som enligt Kongl. förordningen den 4 Maj 1855 det ålåg föra handelsböcker, skulle vara berättigade att ställas under administration, finner man af andra talet om köpmän alldeles utelämnadt, och förslaget skulle således enligt desse senare afse alla gäldenärer. Då således ett bestämdt afsigtligt eller oafsigtigt vacklande finnes hos dem, som vilja aflåta skrifvelsen, torde detta kunna vara nog att hos andra väcka tveksamhet, huru vida den bör antagas.

I granskning af Herr Wallenbergs förslag skall jag icke ingå, efter som man icke synes önska det, och jag öfverna gör folk emot, helst då det, såsom här, icke heller är behöfligt. På Grefve Sparres skrifvelseförslag måtte jag väl deremot kunna få inlåta mig, och jag vill då förklara, att, enligt mitt förmenande, säges deri antingen för mycket eller för litet. Om skrifvelsen endast skulle innehålla en anhållan, det tacktes Kongl. Maj:t låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådan förändring i eller tillägg till konkurslagen, att det måtte medgifvas borgenärer att besluta om utredning af gäldbundet bo genom administration, blefve den visserligen icke fullständig, men dermed hade åtminstone icke bundits händerna på den blifvande lagstiftaren. Nu har man deremot inskjutit orden: att "medelst förstärkt röstpluralitet" besluta. "Medelst förstärkt röstpluralitet!" hvad menas

dermed? Om "afveckling" skall ske, måste man gå hastigt till väga; ty skall det dragas ut på tiden, tjenar den till ingenting. Komma nu till den sammankomst, der beslut om administrationen skall fattas, 3 eller 4 personer tillstådes, är det ett ringa förstärkningsmanskap, äfven om alla äro ense, i fall borgenärernes antal är betydligt. Den föreslagna skrifveisen, huru ofullständig den än är, innehåller således något för mycket och något, som kan blifva skadligt. För öfrigt torde vi böra betänka det olämpliga i att göra en fordringsegares rätt beroende på, huru vida några personer vilja på kallelse tillstädeskomma och besluta, om administration skall ega rum eller icke.

Angående utredning af gäldbunden köpmans bo medelst s. k. administration.
(Forts.)

Att den här omhandlade administrationen kan ibland medföra mycken nytta vill jag visst icke bestrida — derpå hafva vi sett exempel — men det har skett under nu varande förhållanden på den frivilliga öfverenskommelsens väg. Skulle det männe äfven hafva gått lika bra för sig, om man tvingat sig till administration? Nu har man gått beskedligt fram, och därför har ingen i sin rätt blifvit kränkt, utan allas rätt iakttagen. Jag hörde i Lag-Utskottet af en person, som är bosatt i en stad med troligen lika stor om icke större affärsverksamhet än Stockholm, att man i hans hemort på senare tider åtskilliga gånger lyckats undvika konkurser och i stället genom administration fått utreda invecklade affärsförhållanden. Behovet af den lag, hvarom man nu skulle hos Kongl. Maj:t anhålla, har således ännu icke visat sig; och hvarför skall man då derom framställa begäran. På den punkt, frågan nu befinner sig, får jag följaktligen yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Wallenberg:

Herr Samzelius: Jag vill endast med några ord bemöta den här framställda anmärkningen, att den ifrågasatta skrifvelsen skulle vara för obestämd. Det synes mig vara en stor förtjenst, att den visserligen antyder åt hvad håll man vill, men icke gifver några detaljföreskrifter. Samma har förhållandet varit vid begäran om utarbetandet af lagförslag i andra frågor, exempelvis af utsökningslagen. Då yttrade Riksdagen blott att utsökningsväsendet i allmänhet vore bristfälligt och icke medförde erforderlig skyndsamhet vid dithörande ärendens behandling, utan att meddela några detaljbestämmelser om i hvad rigtning lagberedningen borde arbeta. Det är emellertid arbetadt så, att Riksdagen i allmänhet godkänt Kongl. Maj:ts förslag. I detta fall är det så mycket mindre behöfligt att föreskrifva detaljbestämmelser, som konkurslagen blifvit så att säga kosmopolit; man godkänner i fråga derom enahanda grunder hos de olika folkslagen. Då man nu redan i andra länder har bestämmelser om utredning af gäldbundet bo medelst administration, lär det väl icke blifva svårt för lagberedningen att veta i hvad rigtning Riksdagen vill hafva en sådan lag. För öfrigt har ingen motsatt sig behöfligheten eller gagneligheten af lagen. Jag anhåller om bifall till reservationen.

Angående utredning af gäldbunden köpmans bo medelst s. k. administration.
(Forts.)

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr vice Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till Lag-Utskottets förevarande utlåtande dels ock afslag derå samt antagande af det förslag, som funnes intaget i Grefve Sparres reservation; framställde Herr vice Talmannen först proposition på bifall till utlåtandet, hvarvid svarades många nej jemte åtskilliga ja, och sedermera proposition på afslag derå samt antagande af Grefve Sparres reservation, då svaren utföllo med många ja jemte åtskilliga nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Anmälades och bordlades från nedannämnda Utskott inkomna memorial och utlåtanden, nemligen från

Stats-Utskottet:

N:o 78, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående afsöndring af jord från indragna häradsböfdingebostället Hvetlanda Thomas- och Kullagården;

N:o 79, i anledning af väckt fråga om upphäfvande af hofveriskuldigheten till kungsgårdar och militieboställen;

N:o 80, i anledning af Kongl. Maj:ts förslag i fråga om ny stat för Musikaliska Akademien;

N:o 81, med förslag till voteringsproposition angående godtgörandet af begravnings- och öfriga kostnader med anledning af Hennes Maj:t Enkedrottning Josefinas dödliga frånfälle;

Banko-Utskottet:

N:o 14, med förslag till ändringar i bankoreglementet och i Riksbankens aflöningsstat;

N:o 15, angående instruktion för nästkommande Riksdags Banko-Utskott;

Första Kammarens Tillfälliga Utskott:

N:o 8, angående underdånig skrifvelse i fråga om fardagsärsersättning åt visse tjenstemän vid indelta armén;

N:o 9, i anledning af Herr O. Perssons motion N:o 31, angående aflåtande till Kongl. Maj:t af underdånig skrifvelse om omedelbar förtullning af vissa slag utländskt bränvin och sprit, som till riket sjövägen införes;

N:o 10, angående teckningsundervisningen samt teckningslärares ställning och lönevilkor vid elementarläroverken;

N:o 11, angående bestämmande af en viss orts lokaltid såsom den för Sverige lagligt gällande borgerliga tiden.

Justerades 4 protokollsutdrag; hvarefter Kammaren åtskildes kl. $\frac{1}{2}$ 4 e. m.

In fidem
O. Brakel.

Lördagen den 12 Maj.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m., och dess förhandlingar leddes af Herr vice Talmannen.

Justerades protokollet för den 4 dennes.

Upplästes och godkändes Stats-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrivelser:

N:o 38, angående beviljade statsbidrag till vägars anläggning, bro- och hamnbyggnader samt vattenkommunikationer äfvensom anslagna fonder till sjösänkningar och andra vattenaftappningsföretag;

N:o 39, angående beviljad statsbidrag för ny tomtreglering i Strömstad i följd af den staden senast öfvergångna brand; och

N:o 40, angående beviljad statsbidrag för ny tomtreglering i Söderhamn efter den staden senast öfvergångna brand.

Föredrogs änyo Stats-Utskottets den 9 och 11 dennes bordlagda memorial N:o 77, med förslag till voteringsproposition i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om Stats-Utskottets utlåtande N:o 66. *Förslag till en voteringsproposition.*

Herr Carleson: Faran af ett sjelfsvåldigt utsträckande af föreskriften om gemensamma omröstningar är, enligt min förmening, så stor, att jag känner mig manad att varna därför, så länge någon vill höra ett varningens ord. Det låter knappast tänka sig en allmän fråga, som icke kan uppställas såsom ändamål i förening med frågan om en statsutgift såsom medel, och om rättig-

Förslag till
en voterings-
proposition.
(Forts.)

heten och skyldigheten att gemensamt omrösta om en statsutgift drager med sig rättighet och skyldighet att omrösta om allt, som kan sammanknytas med en statsutgift, lär det vara uppenbart, att hvad som helst kan dragas under gemensam omröstning och således göras beroende af Riksdagens flertal eller till och med af den talrikare Kammarens beslut. Grundlagen fordrar uttryckligen att toikas efter bokstafven, och efter bokstafven betyder *statsutgift* ingenting annat än *utgift af staten eller för statens räkning*, och då en statsutgift icke kan vara något ändamål, är det blott i fråga om ett medel för något statsändamål, som man röstar, när enligt grundlagens föreskrift gemensam omröstning rörande Kamrarnes olika beslut om statsutgifter eger rum. Det finnes ju icke något skäl att antaga, det grundlagens stiftare ej skulle gjort sig reda för betydelsen af ordet statsutgift, då så mycket hänger på tolkningen af det ordet. Icke heller är man berättigad att förutsätta en sådan tanklöshet hos dem, att de icke skulle hafva insett, huru som med frågan om en statsutgift kunde sammanknytas hvilken fråga som helst, och ännu mindre får man väl påstå, att de skulle hyst ett sådant förakt för sanningen, att de med insigt om nyss nämnda förhållande, eller att faktiskt Riksdagens myndighet vore förlagd i den talrikaste Kammarens händer, likväl hade i första paragrafen af Riksdagsordningen förklarat, att båda Kamrarnes ega i alla frågor lika behörighet och myndighet. 1:sta och 65:te §§ Riksdagsordningen komma, så vidt jag kan förstå, att stå i alldeles snörret strid med hvarandra, om man åt 65 § gifver den tolkning, att alla frågor, som kunna förenas med en statsutgift, äfven kunna dragas under gemensam omröstning, men begge paragraferna låta deremot väl förena sig, om man, med iakttagande af att medlet är förfallet med ändamålet, antager Kamrarnes olika beslut om det senare icke vara föremål för en sådan omröstning. Den föreliggande voteringspropositionen upptager visserligen Kamrarnes olika beslut i fråga om en statsutgift, men denna statsutgift är beroende af Kamrarnes olika beslut i fråga om ändamålet, eller en underdänig skrifvelse till Kongl. Maj:t angående begagnandet af Helgeandsholmen, och, för så vidt denna underdäniga skrifvelse, såsom afslagen af den ena Kammaren, icke får till Kongl. Maj:t aflätas, måste äfven den statsutgift, som skrifvelsen skulle föranledt, anses hafva förfallit. Om, såsom Utskottet föreslagit, man skulle företaga sig att omrösta dels om aflåtande till Kongl. Maj:t, enligt 89 § Regeringsformen, af en underdänig skrifvelse med begäran om nådig proposition rörande Helgeandsholmens användande, dels om ett anslag, som skulle vara erforderligt för den utredning, hvilken ansåges böra föregå den Kongl. propositionen, huru skall man då kunna vägra en dylik omröstning, om till äfventyrs nästa gång någondera Kammaren antager men Medkammaren afslår ett förslag att aflåta underdänig skrifvelse med anhållan om nådig proposition angående t. ex. indelningsverkets afskaffande och grundröntornas bortskänkande till räntegifvarne, samt att till bestridande af kostnaden för den till propositionens afgifvande erforderliga utredning ställa till Kongl.

Maj:ts förfogande ett anslag af några tusen kronor? Det skulle kunna anmärkas, att sådant icke vore värre, än att en annan gång Riksdagen kunde votera om en underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan om nådig proposition om en sådan härordning, som kunde öfverensstämma med riksdagsmajoritetens åsigt, och att för aflåtandet af en sådan proposition skulle till Kongl. Maj:ts förfogande ställas några tusen kronor. Ingalunda vore det värre, men det vore illa nog, det ena så väl som det andra, om det vore olagligt. Man säger, att omröstning af den beskaffenhet, som nu är i fråga, skett åtskilliga gånger förut. Det kan jag icke bestrida, men jag tillåter mig bestrida, att det bevisar någonting i afseende på lagligheten af ett sådant tillvägagående, och vågar påstå, att en olaglighet icke rättfärdigas deraf, att man flera eller färre gånger förut gjort sig dertill skyldig. Efter min föreställning kan man för framtiden alldeles icke hjälpa sig dermed, att, om en Kammare fattar ett beslut af likartad beskaffenhet med det i förevarande ja-proposition innehållna, den andra Kammaren företager sig att under särskilda, med klubbslag befastade beslut afslå först den underdåniga skrifvelsen och sedermera förslaget om ett anslag för denna underdåniga skrifvelses skull, ty i båda fallen hafva likväl frågorna af den ena Kammaren blifvit sammankopplade. Annu mindre skulle det, såsom åtskillige hålla före, gå an att söka hjälpa sig med ett vädjande till godtycket och att efter tycke och smak för hvarje särskildt fall afgöra, huru vida man finner det lämpligt, eller icke, att anlita den gemensamma omröstningen. Sådant godtycke ligger allt för nära sjelfsväld och är just motsatsen till lagbundenheten, hvilken, såsom jag föreställer mig, det borde vara för hvar och en lika angeläget som för mig att söka häfda.

Jag anhåller om afslag å Utskottets hemställan.

Herr Ekman, Carl: Jag vill icke med den föregående talarren tvista derom att ju icke under den tid, som den nya Riksdagsordningen varit tillämpad, missbruk hafva skett med gemensamma voteringar, för att genom den hjälp, som den 65 § Riksdagsordningen kan lemna för lösningen af en fråga, få sådana frågor afgjorda, som eljest genom de båda Kamrarnes mot hvarandra stridande beslut skulle hafva förfallit. Derföre vill jag också gerna öfverensstämma med honom deri, att man för framtiden bör söka att betrygga sig mot att sådana missbruk må förekomma. Men lika önskvärdt som detta är, lika angeläget tror jag det också vara, att Riksdagen icke fattar ett beslut, som står i strid med hvad 65 § Riksdagsordningen säger. Om denna Kammare nu skulle afslå den voteringsproposition, som från Stats-Utskottet blifvit Kamrarne till godkännande förelagd, skulle efter mitt förmenande Kammaren handla i strid med den 65 §:ns bestämda ordalydelse, ty der heter det, att när det är fråga om en statsutgift — och här är en sådan i fråga, emedan den ena Kammaren beslutat ett anslag af 5,000 kronor — och Kamrarne fatta mot hvarandra stridande beslut, så skall inom hvardera Kamma-

*Förslag till
en voterings-
proposition.
(Forts.)*

*Förslag till
en voterings-
proposition.
(Forts.)*

ren voteras om de särskilda beslut, som hvardera Kammaren fattat. Andra Kammaren har nu beslutat, i enlighet med motionärens förslag, att i sammanhang med en skrifvelse till Kongl. Maj:t bevilja för den i fråga varande utredningen ett anslag af 5,000 kronor. Detta läser icke kunna bestridas. Således är efter min uppfattning — och jag tror att denna uppfattning allt sedan år 1868 af Riksdagen blifvit godkänd — den uppsatta voteringspropositionen i full öfverensstämmelse med grundlagens stadgande. Det är rätt ledsamt att, i en med denna fullkomligt likartad fråga, det är Första Kammaren som år 1868 först har slagit in på denna väg, som man nu anser vara mindre lyckligt beträdd; ty det var i fråga om tillsättande af en komité för utredning af skogsförhållandena, som Första Kammaren just för att bringa denna fråga till afgörande år 1868 fogade till skrifvelseförslaget ett beslut om anslag, och år 1868 voterades det om denna fråga just derföre att man ansåg, att man icke hade rättighet i Utskottet att skilja någon del af det beslut, som den ena Kammaren fattat, ur det sammanhang, i hvilket statsutgiften förekom med den andra frågan. Ett precist likadant förhållande inträffade år 1872, då Kamrarne voterade en underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan att Kongl. Maj:t täcktes låta utreda, huru vida icke någon omorganisation af Teknologiska institutet vore önskvärd och gagnelig, och för att vinna framgång åt denna skrifvelse fogades äfven vid densamma ett beslut om anslag. För min del tror jag icke, att Kammaren vid dessa af mig nu omnämnda tillfällen kunnat, utan att bryta mot det bestämda stadgandet i 65 § Riksdagsordningen, handla annorlunda. Men då skulle man kunna fråga: skola vi, då vi ogilla saken, alltjemt fortgå på denna väg och således, när en ledamot af ena Kammaren, för att få igenom ett förslag, begärt i sammanhang dermed beviljandet af en penningesumma, också votera derom? Jag tror, att man kan vinna en rättelse i detta förhållande på ett annat sätt, och det är derigenom att det påyrkas af dem, som anse ett sådant förfaringssätt, som det vi nu tala om, för ett missbruk, att skrifvelseförslaget skiljes från anslagsfrågan och att det framställes en särskild proposition på skrifvelsen samt att, derest skrifvelsen blifver beslutad, man då i ett annat och särskildt moment beslutar om anslaget. Men det kan icke tillkomma Stats-Utskottet att, sedan ett beslut i en af Riksdagens Kamrar är fattadt, i hvilket beslut ligger dels ett skrifvelseförslag och dels ett anslag, och beslutet i sin helhet är i Kammaren afgjordt på en och samma gång, det kan då, säger jag, icke tillkomma Stats-Utskottet att sönderdela detta beslut. Stats-Utskottet har icke något annat att göra än att förfara precist på samma sätt som det förfarit allt sedan år 1868, då detta sätt att förena ett anslag med en skrifvelse första gången användes, att nemligen till Kamrarne inkomma med ett meddelande, huru besluten i båda Kamrarne utfallit, och hemställa om godkännande af voteringsproposition. Det är naturligtvis Kamrarnes rätt att sedan fatta det beslut de behaga i anledning af denna voteringsproposition, men jag tror att Kammaren måste medgifva mig, att

Stats-Utskottet icke kunnat förfara annorlunda än det gjort, och jag tror att det är bättre att nu bifalla denna voteringsproposition, då den öfverensstämmer med voteringspropositioner, som förr blifvit af Kamrarne bifallna, och att söka en rättelse i de missbruk, som man önskar måtte för framtiden undvikas, på en sådan väg, som jag tagit mig friheten föreslå. Jag anhåller om bifall till den föredragna voteringspropositionen.

*Förslag till
en voterings-
proposition.
(Forts.)*

Herr von Koch: Jag vill först nämna, att jag icke var närvarande vid ett föregående tillfälle, då här yrkades afslag på en voteringsproposition. Det skedde en middagsstund, då jag icke trodde, att något annat skulle förekomma än bordläggning; och, så vidt jag erinrar mig, har jag aldrig varit med vid något tillfälle, då voteringspropositioner förut afslagits. Jag ber att få säga på förhand, att jag önskar bifall till den föreslagna voteringspropositionen, icke af förkärlek till det ifrågavarande ändamålet, mot hvilket, om gemensam votering kommer att ega rum, jag ämnar nedlägga ett *nej*, utan af den orsak, att jag anser det af den ärade ledamoten på kalmarbänken nu liksom förut, då han likvisst deråt icke vunnit framgång, förordade tolkningssätt i afseende på 65 § Riksdagsordningen vara mycket vådligare, än de vådor han förespeglade skulle inträffa, om vi icke afslog voteringspropositionen. Han har förespeglat oss att det ligger så stor våda i de gemensamma voteringarne, synnerligast som denna Kammare är mindre talrik än den andra, och att man på det sättet skulle kunna drifva igenom nästan hvad som helst och förlägga tyngdpunkten i andra Kammaren mera än hvad för närvarande är fallet. Jag tror för min del, att det är mindre farligt att votera vid en gemensam örmöstning, än att låta en tillfällig majoritet i ena Kammaren förkasta hvilken voteringsproposition som helst, ty det kunde hända att voteringspropositioner förkastades, som mycket mera intresserade Första än Andra Kammaren. Jag tror att det i allmänhet icke befunnits farligt för Första Kammaren att antalet af dess ledamöter är mindre än Andra Kammarens, ty det har vanligen i stora saker funnits en aktningssjudande minoritet i Andra Kammaren, hvarigenom det gått någorlunda jemnt i de gemensamma voteringarne, och det sätt, som den ärade ledamoten på kalmarbänken förordat och som beror på en ny tolkning af 65 § Riksdagsordningen, skulle man lika väl kunna tillvita att vara godtyckligt och olagligt, som han tillåtit sig anse den tolkning vara, som hittills gjort sig gällande, ty det beror ju ytterst på en subjektiv uppfattning, huru paragrafen bör tolkas. Men om en majoritet tillåter sig att afslå hvilken voteringsproposition som helst, så tror jag verkligen det kunde blifva högst vådligt, t. ex. i stora frågor, såsom om landets försvar. Denna majoritet har *sin* öfvertygelse om huru 65 § bör tolkas, och den afslår voteringspropositionerna — och hvar stanna vi då? Dertill finnes enligt min åsigt icke någon lösning, ty väl har Konstitutions-Utskottet en gång försökt en sådan, men utan framgång. Deremot hafva vi en garanti mot olagliga voteringspropositioner deruti, att våra

*Förslag till
en voterings-
proposition.
(Forts.)*

talmän, som äro särskildt edsvurne att upprätthålla grundlagen, vägra proposition på sådana framställningar, som äro grundlagsstridiga. Deri är den första garantien, och skulle de tillåta sig, mot hvad som är sannolikt, att utöfva någon godtycklighet vid vägran af proposition, har man en appell till Konstitutions-Utskottet. Men hvad har man för en appell mot afslag af en tillfällig majoritet, som kan bestå af 30 eller 40 personer, hvilka äro tillsammans på en middagsstund? Jag tror att vådorna deraf äro mycket farligare än de, som kunna uppkomma genom den praxis, som hittills följts allt sedan den nya Riksdagsordningen antogs, och om äfven denna praxis medför sina olägenheter, så tror jag, att det är lättare att finna bot för dem — och *en* slags bot är redan imaginerad af den föregående talaren — än för godtycket af en tillfällig majoritet. Der finnes icke någon bot och kan knappast tänkas någon. Jag anhåller på dessa skäl om bifall till Stats-Utskottets förslag.

Herr Carleson: Mot den näst föregående talarens tolkning af 65 § tillåter jag mig att anmärka, att enligt föreskriften att, när i fråga om statsutgifter Kamrarne fatta stridiga beslut, skola begge Kamrarne hvar för sig rösta om de olika beslut, hvori hvardera förut stannat, visserligen skall röstas om de olika besluten *i fråga om statsutgifter*, men att deraf alldeles icke följer att Kamrarne äro berättigade att rösta om sina olika beslut i andra afseenden, t. ex. om underdåniga skrivelser till Kongl. Maj:t eller något annat — äfven om statsutgifter deraf föranledas.

Emot den siste talaren får jag erinra, att jag, långt ifrån att framställa någon godtycklig subjektiv tolkning, sökt bjuda endast objektivt giltiga skäl för mig och dervid åberopat grundlagens ordalydelse. Obestriddt synes det ock vara, att det i Riksdagsordningens förenämnda § begagnade ordet "statsutgifter" icke kan beteckna något ändamål, utan ett medel för ett ändamål, samt att grundlagens bestämda stadgande, att båda Kamrarne hafva i alla mål lika behörighet och myndighet, skulle förvandlas till en tom fras, derest man antog, att alla mål kunde genom en mer eller mindre lycklig fiktions dragas under gemensam votering, och att derigenom motsatsen af hvad grundlagen velat uppställa såsom regel kunde göra sig gällande.

Jag tillåter mig jemväl att anmärka, att det är just för att hindra godtycket, som jag påyrkat, att det aldrig må voteras gemensamt i annat fall, än då det efter grundlagens bestämda föreskrift skall ske, och således om Kamrarnes olika beslut i fråga om en statsutgift, men alldeles icke om deras olika beslut rörande det ändamål, för hvilket statsutgiften skulle vara medel.

Herr von Ehrenheim: För min del kan jag icke neka till att det synes mig strida mot andan af de stadganden, som angå de gemensamma voteringarne, att votera i ett ämne sådant som detta, der skrifvelsen är hufvudsak och ett anslag är vidhäftadt betrefvanden för att utgå i den händelse denna senare blifver af

Riksdagen godkänd. Men med den strängt formella behandling dessa frågor städse erhållit, förefaller det mig svårt att i det stadium frågan nu kommit afslå en framställd voteringsproposition. Deremot tror jag i likhet med Stats-Utskottets ordförande, som nyss yttrat sig, att det icke behöfver komma så långt, om Stats-Utskottet eller, i fall det icke kan ske der, Första Kammaren i ett tidigare stadium af frågan iakttagér det konstitutionelt rigtiga sättet att skilja på frågan om skrifvelseförslaget och på frågan om anslag, så att skrifvelseförslaget innehålles i ett särskildt moment och frågan om anslaget endast upptages i den händelse skrifvelseförslaget bifalles. Då synes det mig vara alldeles gifvet, att någon votering om anslaget icke kan komma i fråga, när skrifvelsen blifvit i den ena Kammaren afslagen. Lämpligast och bäst blir det naturligtvis, om Stats-Utskottet kan och vill uppställa sina propositioner på detta sätt, emedan om Utskottet afstyrker skrifvelsen, såsom i föreliggande fall, så kommer Utskottet i en särskild punkt att säga, att i följd af afslaget å skrifvelsen något särskildt yttrande om anslagsfrågan icke behöfves, då ju detta senare icke kan blifva föremål för beslut, som kan dragas under gemensam votering om Utskottets afstyrkande i hufvudsaken godkännes i den ena Kammaren. Men i den händelse Stats-Utskottet icke gör en sådan skilnad kan jag icke se annat än att det är hvarje ledamots rättighet att i Kammaren påyrka den och att det är Kammarens rätt att bifalla ett sådant yrkande. Af dessa skäl tror jag för min del, att vi icke behöfva befara att, om vi äro tillräckligt uppmärksamma, vi skola nödgas votera i frågor sådana som denna, hvilken efter min uppfattning ligger utom syftet af lagstiftningen för de gemensamma voteringarne.

*Förslag till
en voterings-
proposition.
(Forts.)*

Grefve af Ugglas: Jag instämmer i mycket af hvad den siste talaren yttrade, och tror äfven för min del, att det vore bra, om i första hand från Stats-Utskottet kunde inkomma förslag till beslut så begränsade, att det som utgjorde den egentliga hufvudsaken stode för sig sjelf, och den lilla anslagssumma, som dermed möjligen blifvit förknippad, upptoges i en särskild punkt. Oegentligheten vore väl derigenom icke hjälpt, och icke ens dermed, att, i fall Stats-Utskottets förslag icke vore så uppställt, den ena Kammaren vidtog en sådan utbrytning, ty detta beror icke på en utan på begge Kamrarnes beslut. Det har verkligen inträffat, att i Stats-Utskottets betänkanden, hvarest sådana skilda punkter funnos uppställda, Första Kammaren antagit detsamma oförändradt, hvaremot Andra Kammaren sammanslagit alla punkterna i ett och samma beslut.

I afseende på sjelfva anslagsfrågan lærer väl den talare, som kraftigast uppträdt mot densamma, icke kunna neka, att här verkligen är fråga om ett anslag af 5,000 kronor, hvilket den ena Kammaren beslutat. Då han erkänt, att det är en anslagsfråga, öfver hvilken beslut måste fattas, och då det icke kan tillkomma Stats-Utskottet eller denna Kammare att sönderdela ett beslut,

*Förslag till
en voterings-
proposition.
(Forts.)*

fattadt i Medkammaren, måste beslutet, sådant det genom protokollsutdrag blifvit formuleradt i den ena Kammaren, ovilkorligen i sammanhang med anslagsfrågan, hvarom skall voteras, blifva föremål för gemensam omröstning. Det förhåller sig verkligen med detta beslut, såsom den förre talaren sade, eller att det kan vara stridande mot grundlagens anda, men det öfverensstämmer med 65 §:s bokstaf och sammanhänger med det förhållande, att hvarken Stats-Utskottet eller ens den ena Kammaren kan ega någon domsrätt deröfver, huru den andra Kammarens beslut skola stiliseras. Dessutom ber jag att få påminna, att vi redan första eller andra året af den nya representationens sammanträdande beträdd denna väg, och att den behandling, som alltid blifvit gifven åt dylika frågor, eller, med andra ord, den praxis, som härutinnan utbildat sig, städse öfverensstämt med hvad Stats-Utskottet nu föreslagit. Härförutom vill jag fästa uppmärksamheten derpå att, om äfven i ett eller annat sällsynt fall det skulle med stöd af grundlagens föreskrifter kunna stå en Kammare fritt att genom vägran å en voteringsproposition förhindra en votering — och detta har just vid denna riksdag en gång inträffat — så är det likväl fall, som vi böra särdeles noga skärskåda, på det icke en sådan den ena Kammarens ingrepp i den andra Kammarens rätt må föranleda svåra splittringar, ur hvilka en utgång är hardt när omöjlig.

Jag tror, att under närvarande förhållanden återstår icke något annat, än att godkänna hvad Stats-Utskottet föreslagit.

Herr von Koch: Hvad som sist yttrades af en ledamot på smålandsbänken, gick ut på att visa, att den af honom gjorda tolkning af grundlagen vore ofelbar och den enda rätta. Han har dock tillåtit sig att tolka ordet statsutgift på ett sätt, som åtminstone icke öfverensstämmer med mitt begrepp, och, såsom jag tror, icke heller med många andras. Med statsutgift förstår jag nemligen en utgift af statskassan. Vidare har han sagt, att man icke får sammanfoga frågan om en statsutgift med en skrifvelse. Det är dock icke för denna skrifvelses aflåtande, som ifrågasvarande anslag är ifrågasatt, utan för den undersökning, som i denna skrifvelse är begärd för ett ändamål, som kan vara mer eller mindre nyttigt. Det kan nemligen vara nyttigt och nödvändigt att i vissa frågor erhålla en utredning, såsom Riksdagen vid åtskilliga tillfällen äfven funnit. Om då några medel till den undersökning, hvarom begäran blifvit framställd, icke finnas, får man lof att dertill anslå sådana, på det Kongl. Maj:t icke skall vara tvungen att antingen afslå hela undersökningen, eller ock bestrida kostnaden derfor med förhanden varande medel. Bedömandet af denna fråga är således beroende på tydningen af ordet statsutgift, hvilket den ärade talaren tyder på sitt sätt, och andra på sitt. I allt fall medgifver jag dock, att vi äro i en svår dilemma; och då man har att välja mellan två onda ting, väljer jag för min del det, som medför minsta olägenhet, och, såsom jag redan tror mig hafva ådagalagt, är det en mindre olägenhet att tillåta en allmän om-

röstning än att införa bruket att afslå en voteringsproposition. *Förslag till en voteringsproposition.* (Forts.)
 Hvarje sådant afslag i en fråga, der ena Kammarens beslut är uppställt mot den andras, har nemligen det med sig, att det är ett högst retsamt beslut, enär det innebär en förolämpning, icke blott mot den Kammare, som tillåtit sig ett sådant beslut, utan äfven mot den Kammares Talman, som framställt proposition på ett förslag, som skulle vara så grundlagsvidrigt, att man icke kunde derom votera. Denna utväg att afslå hvarje proposition, som man icke godkänner, leder till kollisioner och åstadkommer olösliga svårigheter. Jag kan därför icke underlåta, att uttala en varning mot ett sådant förfarande, som jag anser vara mycket farligare, än att öfverlemna bedömandet af frågan till våra Talmän och ytterst till Konstitutions-Utskottet. Den ärade talaren tyckes tro, att sådana anslagsfrågor kunna sammankopplas med alla möjliga saker. Det måtte likväl vara alldeles gifvet, att det finnes en mängd frågor, som äro så tydligt stridande mot grundlagen, att man ej kan förutsätta, att icke propositionsvägran med afseende å dem skulle ega rum, och dessutom ega talmännen att i kinkiga saker påkalla råd af den s. k. Talmanskonklaven, för att få veta, när propositionsvägran bör förekomma, eller icke. Detta är en mycket bättre garanti än den, hvilken ligger i en tillfällig liten majoritet, som behagar qväsa en för densamma obehaglig fråga.

Jag fortfar i mitt yrkande om bifall till den af Utskottet föreslagna voteringsproposition.

Herr Carleson: Utan anspråk på att lyckas förmå någon att förändra sin mening, hoppas jag likväl att Kammarerna, i anseende till frågans stora vikt, ursäktar att jag tredje gången begärt ordet. Det var egentligen min afsigt att endast hemställa, huruvida icke, då statsutgiften erfordras blott såsom ett medel för vinnandet af det med den föreslagna skrifvelsen åsyftade ändamålet, det är rättare att säga, att som till följd af Kamrarnas olika beslut frågan om den underdåniga skrifvelsen förfallit, så måste frågan om det anslag, som skulle erfordras för den i skrifvelsen äskade utredning, jemväl hafva förfallit, än att säga, att som statsutgiften skulle blifva föremål för gemensam votering, derest den underdåniga skrifvelsen icke förfölle, då måste votering ega rum om skrifvelsen, ehuru den i följd af Kamrarnas olika beslut derom skulle eljest ansetts förfallen. För öfrigt begagnar jag tillfället att med anledning af den siste talarens yttrande, det min framställning skulle innefatta en förolämpning mot Kamrarne och deras Talmän, anmärka, att en framställning i sak, huru långt den än drifves, aldrig bör få anses såsom en förolämpning mot person.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, samt Herr vice Talmannen upptgit de derunder gjorda yrkanden å dels godkännande af den ifrågavarande voteringspropositionen och dels afslag derå; framställdes propositioner å dessa yrkanden, af hvilka den första besvarades med många ja, blandade med nej, och den

senare med många nej, blandade med ja; hvaruppå och efter det proposition på godkännande af voteringspropositionen ånyo blifvit gjord samt med många ja, blandade med nej, besvarad, Herr vice Talmannen förklarade sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

Herr *Carleson* begärde votering.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den som godkänner den af Stats-Utskottet i dess Memorial N:o 77 föreslagna voteringsproposition, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår Kammaren den ifrågavarande voteringspropositionen.

Omröstningen företogs och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 66.

Nej — 30.

Herr vice Talmannen tillkännagaf, att anslag blifvit utfärdadt till sammanträdets fortsättning kl. 8 e. m.

Föredrogs och bifölls Stats-Utskottets den 11 dennes bordlagda Utlåtande N:o 78, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående afsöndring af jord från indragna häradsbördingebostället Hvetlanda Thomas- och Kullagården.

Upphävande af hofveriskylldigheten.

Föredrogs Stats-Utskottets den 11 dennes bordlagda Utlåtande N:o 79, i anledning af väckt fråga om upphäfvande af hofveriskylldigheten till kungsgårdar och militieboställen.

Herr Montgomery-Cederhjelm: Jag skall icke ingå i frågan om hofveriskylldigheten och beskaffenheten af detta onus, utan endast fästa mig vid frågans formella sida. Dermed hänger

så tillhoppa, att, enligt Riksdagens skrifvelse år 1872 på grund af *Upphäfvan-*
 en med denna lika motion, anbefalde Kongl. Maj:t Kammar-*de af hofveri-*
 kollegium och Arméförvaltningen att verkställa en utredning af *skyldigheten.*
 förhållandet, hvarmed dessa embetsverk inkommo den 22 Februari
 1875. Frågan är således ännu beroende på Kongl. Maj:ts pröf-
 ning och vid sådant förhållande torde det icke vara skäl att nu
 ånyo besvara Kongl. Maj:t med en skrifvelse i samma sak. Detta
 är, såsom mig synes, ett fullt tillräckligt motiv för Utskottets af-
 styrkande af motionen, hvilket jag anhåller måtte blifva Kam-
 marens beslut.

Sedan öfverläggningen ansetts slutad samt Herr vice Tal-
 mannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till Stats-
 Utskottets förevarande utlåtande och dels återremiss deraf; fram-
 ställdes proposition på bifall till utlåtandet och besvarades med ja.

Föredrogs och bifölls Stats-Utskottets den 11 dennes bord-
 lagda utlåtande N:o 80, i anledning af Kongl. Maj:ts förslag i
 fråga om ny stat för musikaliska Akademien.

Vid föredragning af Stats-Utskottets den 11 dennes bordlagda
 memorial N:o 81, med förslag till voteringsproposition angående
 godtgörandet af begravnings- och öfriga kostnader med anledning
 af Hennes Maj:t Enkedrottning Josefins dödliga frånfälle; god-
 kändes den föreslagna voteringspropositionen.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande Banko-
 Utskottets den 11 dennes bordlagda memorial N:o 14, med för-
 slag till ändringar i bankoreglementet och i Riksbankens af-
 löningsstat. *Ändringar
 bankoregle-
 mentet.*

1:sta—4:de punkterna.

Biföllos.

5:te punkten.

Herr Ekman, Johan Jakob: Jag har reserverat mig mot
 det förslag, som af Utskottet intagits i den nu föredragna punk-
 ten, egentligen derföre, att jag för min del fann detsamma vara
 alldeles omöjligt att tillämpa. Man kan icke vänta sig ett sådant
 förutseende hos bankofullmäktige, att de, då förfall för fullmäktig
 inträffar, på förhand skola kunna bedöma om förfallet kommer
 att räcka kortare eller längre tid. Jag tror också, att det för-

Ändringar i
bankoregle-
mentet.
(Forts.)

slag jag i min reservation afgifvit, och i hvilket flere af Banko-Utskottets ledamöter instämt, verkligen har skäl för sig, ty det kan väl icke nekas, att det vore lämpligt, att, då en fullmäktig varit borta i en och en half månad, en suppleant inkallas i hans ställe. Jag skulle derföre helst yrkat bifall till min reservation, men då jag är mest angelägen om, att Utskottets förslag afslås, hvilket redan egt rum i Andra Kammaren och man således kan vara viss om att vid en gemensam votering frågan får denna utgång, men det icke är önskligt, att nu framkalla en dylik votering, inskränker jag mig till yrkande om afslag å Utskottets förslag i denna punkt.

Herr Dufva: Om denna fråga vore en enstaka företeelse, skulle jag kanske icke falla Kammaren besvärlig, med något yttrande i ämnet, men då den är fortgången af åtskilliga åtgärder och förslag, som från ett visst håll under flera år sökt framdrifvas, icke alltid utan framgång, finner jag mig föranlåten anhålla, att Kammaren ville egnå någon uppmärksamhet åt detta lagstiftnings-försök.

Det har här föreslagits, att det hittills varande korta och tydliga stadgandet, att om Riksbankens styrelse icke är så fulltalig, som Bankoreglementet fordrar för giltigt besluts fattande, suppleant skall inkallas, skulle förlängas genom ett tillägg, enligt hvilket det skulle åligga fullmäktige att förutse, om semester, sjukdom eller annat förfall för styrelseledamot kunde antagas räcka mera än en månad, i hvilket fall suppleant skulle inkallas, ehvad hans närvaro behöfves för ärendernas behandling eller icke. Den grund, som härför i betänkandet anføres, är ett grundlagsstadgande. Den grundlag, som nu gäller, gälde äfven 1876. Till upplysning, huru nämnda stadgande då uppfattades af Banko-Utskottet, anhåller jag att få ur Utskottets utlåtande N:o 7 vid nämnda års riksdag upplåsa ett stycke, der det heter:

“Uti en till Utskottet ingifven skrift, hafva fullmäktige an-
fört, hurusom omständigheter lätteligen kunde inträffa, under hvilka
fordran att fem fullmäktige skola vara tillstädes icke kunde upp-
fyllas utan att ärendenas oafbrutna gång deraf komme att lida.
Utom det att städse varit vanligt, att flere af de ordinarie fullmäktige
någon tid af sommaren för helsans vårdande eller enskilda ange-
lägenheters ombesörjande vore någon tid frånvarande, hade det
från och med år 1874 varit deputerade medgifvet, att hvardera
åtnjuta en och en half månads ledighet, hvilken företrädesvis be-
gagnades under sommaren. Derjemte utsåges för fullmäktige ej
flere än tre suppleanter. Äfven desse vore ej alltid lediga att,
särdeles under sommaren, inträda i tjenstgöring. Under flera år
hade en af suppleanterne varit boende i landsorten så långt från
Stockholm, att för ärenden, som bort skyndsamt afgöras, han ej
lämpligen kunnat inkallas till tjenstgöring. Skulle nu emellan
riksdagarne inträffa, att en eller flere af fullmäktige eller supple-
anter afginge eller genom längre sjukdomsfall hindrades från
tjenstgöring, kunde synnerliga svårigheter uppstå för ärendenas

oafbrutna gång. Det vore dessutom icke alltid lämpligt, att ett viktigare ärendes afgörande, om skyndsam behandling erfordrades, gjordes beroende af en suppleant. Vore denne för ärendet främmande, ställes han i valet emellan att följa öfrige ledamöters mening eller att begära uppskof. I förra fallet kunde ju ärendet lika väl af de öfrige afgöras, i senare fallet vunnas ej den eftersträfvade skyndsamhet i behandlingen, som för bankfrågor ofta kunde vara af stor vikt.“

*Ändringar i
bankoregle-
mentet.
(Forts.)*

Af dessa anledningar begärde fullmäktige, att antalet fem, som förut fordrats för beslutsmässig styrelse, skulle få nedsättas till fyra, och Utskottet förklarade att det delade ofvan anförda åsikter, och hemställde om bifall till förslaget. 1876 fordrade således Utskottet icke att fullmäktige skulle vara sju. En annan fråga kan vara om grundlagen fordrar det. Om man då ser på Regeringsformen, som innehåller sjelfva grundbestämmelserna härutinnan, så heter det der blott, att Riksbanken skall ostörd "förvaltas af de fullmäktige, Kamrarne dertill förordna, efter de ordningar, stadgar och reglementen, hvilka redan gjorda äro eller vidare af Riksdagen göras kunna." I Riksdagsordningen åter, som innehåller de närmare bestämmelserna för fullmäktiges utseende, heter det i sammanhang med stadgarne om huru val af fullmäktige skall ske, att antalet af desse fullmäktige skola i hvarterade verket, nemligen Riksbanken och Riksgäldskontoret, vara sju. Men läser man punkten till slut, så finner man, att det så mycket mindre kan hafva varit meningen, att alla sju fullmäktige skulle vara städse på en gång tjenstgörande, som det omedelbart efter nyssnämnda bestämmelse stadgas, att ordföranden har afgörande rösten, "derest i frågor, som hos fullmäktige komma under omröstning, rösterna för två skiljaktiga meningar utfalla lika." Detta kan icke ske utan att af fullmäktige äro tillstädes sex eller fyra och således mindre än sju. Jag tror derföre att Utskottets sätt att läsa grundlagen, nemligen att stanna vid ett komma och icke läsa meningen till slut, icke är alldeles rätt eller bevisande, liksom det i allt fall är stridande mot hvad Utskottet förra året tillstyrkt och gillat. Det stadgande, som här föreslås, skulle ålägga fullmäktige att förutse om i följd af sjukdom eller annat förfall, styrelseledamot kommer att öfver en månad hindras från utöfningen af sin befattning. Det är ett temligen eget lagstiftningsförsök och jag tror knappast, att Riksdagen har haft eller får några fullmäktige, som kunna fullgöra ett sådant stadgande. Anledningen att förslaget nu framkommit, lär väl vara, att förra året det beklagliga förhållande inträffade, att en af fullmäktige en längre tid af sjukdom hindrades tjenstgöra. Att suppleant då icke under någon tid inkallades berodde derpå, att det ändock städse fans beslutsmässigt antal ledamöter tjenstgörande, hvilket för någon tid vanns derigenom, att en ordinarie fullmäktig, som var berättigad till ledighet, afstod derifrån och gick in i tjenstgöring. Om det nu föreslagna stadgandet funnits, hade han naturligtvis icke ingått i tjenstgöring då i allt fall suppleant måst inkallas. Är det nu Utskottets och blir det Riksdagens mening, att vidtaga lag-

Ändringar i
bankoregle-
mentet.
(Forts.)

stiftningsåtgärder för att hindra, att ordinarie fullmäktig åtager sig en tjänstgöring, för hvilken eljest suppleant måste inkallas, så lärers väl få medgifvas, att det är ett något eget förfaringssätt att lagstifta särskildt för att afhålla den ordinarie styrelseledamoten, som dock blifvit i första rummet dertill vald, att tjänstgöra för att i stället få tjänstgöringen bestridd af en suppleant. Enahanda stadgande, som i detta fall gäller i Riksbanken, finnes äfven rörande Riksgäldskontoret. Emot detta kontor framställes sistlidne år anmärkning af statsrevisorerna i anledning deraf att flera af fullmäktige varit lediga samtidigt, hvilken anmärkning dock ogillades af Riksdagen. Denna har ock bibehållit i fråga varande stadgande i Riksgäldskontorets reglemente oförändradt, men i afseende på Riksbanken föreslås nu att ändring skall ske. Om Riksdagen skulle anse det lämpligt, att under dylika förhållanden mot bankofullmäktige vidtaga den föreslagna åtgärden, så vill jag icke motsätta mig densamma, eller söka afvärja den, ty det är alltid bäst att veta hvad man har att rätta sig efter, men jag har önskat att så godt jag kunnat lägga fram det verkliga förhållandet, hvilket jag tror vara ett helt annat än det, som i Utskottets motivering omtalas. Jag anhåller om proposition på afslag.

Herr von Braun: Jag vill endast gifva tillkänna, att jag inom Utskottet reserverat mig mot föreliggande förslag till ändring af 40 § bankoreglementet, ehuru denna reservation icke blifvit antecknad å Utskottets memorial, och att jag på de af Herr Dufva anförda skäl förenar mig med honom i yrkandet om afslag å nämnda ändringsförslag.

Herr De Maré, Alfred: Jag ber att få instämma med Banko-Utskottets ordförande i de skäl, som föranledt honom att yrka afslag å betänkandet, men som jag i afseende på Riksbankens styrelse icke anser det vara med god ordning öfverinstämmande, att en fullmäktig så lång tid varit frånvarande, som under sista tiden egt rum utan att suppleant inkallats, tillåter jag mig yrka bifall till det af Herr Ekman med flere reservanter framställda förslag.

Herr Wijkander: Då jag genom Kammarens förtroende åtskilliga år deltagit i Banko-Utskottets arbeten, anhåller jag att få uttala såsom min åsigt, att de Herrar, som yrkat afslag å Utskottets föreliggande förslag, haft goda skäl dertill, och att jag delar deras uppfattning, samt anhåller om proposition på afslag å detta förslag.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, samt Herr vice Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats, dels att den förevarande punkten måtte bifallas med den förändrade lydelse, som Herr Ekman i sin vid memorialet fogade reservation föreslagit, och dels att punkten skulle afslås; framstälde Herr vice Talmannen först proposition på bifall till punkten oförändrad

hvarvid svarades nej, sedermera proposition på antagande af Herr *Ärdningar i*
Ekman's förslag, hvartill jemväl svarades nej, och slutligen propo-
 sition på afslag å punkten, hvilken proposition med ja besvarades. *bankoregle-*
mentet.
 (Forts.)

6:te—11:te punkterna.

Biföllos.

Föredrogs och bifölls Banko-Utskottets den 11 dennes bordlagda memorial N:o 15, angående instruktion för nästkommande Riksdags Banko-Utskott.

Föredrogs Första Kammarens Tillfälliga Utskotts den 11 dennes bordlagda utlåtande N:o 8, angående underdånig skrifvelse i fråga om fardagsårsersättning åt vissa tjenstemän vid indelta armén. *Fardagsårs-*
ersättning åt
visse tjenste-
män vid in-
delta armén.

Herr von Geijer: Jag skulle visserligen tveka att besvära Kammaren med ett anförande uti den nu förevarande sannolikt af Kammaren föga beaktade frågan, om jag icke ansåg att ett existerande obilligt förhållande, i afseende på fardagsårsersättning vid indelta armén, kunde genom ett ord från Riksdagen undanrödjas. Det må villigt erkännas, att de grunder, efter hvilka denna ersättning åt indelta arméns befäl blifvit genom Regeringens och Riksdagens beslut bestämda, vittna i allmänhet om stor liberalitet, såsom det ock höfdes svenska statsmakterne när med detta befäl för sista gången aflöningsliqvid egde rum enligt det sedan sekler gällande indelta aflöningsättet. Fardagsårsersättningen är nemligen enligt regeln bestämd till två års afkastning af bostället, men kunde utan någon rättskränkning satts till blott ett års afkastning, derest man ansett att boställshafvaren blifvit från bostället uppsagd den dag, då statsmakterna fattade sitt beslut om löneregleringen och icke den sista dagen i det år, med hvilket indelta aflöningsättet upphörde. Förhållandet är emellertid, att ett fåtal af officerare, nemligen de som befunnit sig i den särskilda kategori, att de, när löneregleringen tog sin början, innehade boställningar, till hvilka boställen hörde, dem de icke ännu hunnit tillträda, kommit att erhålla en mindre andel af anslaget till fardagsårens inlösen, än jag tror är med billigheten öfverensstämmande. Detta har säkerligen berott derpå, att bestämmelser för ifrågavarande fall icke finnas intagne uti Kongl. Maj:ts i ämnet afgifna och af Riksdagen bifallna proposition, hvadan sålunda Regeringen måhända icke kunnat vid af officerare i nyssberörda kategori gjorde ansökningar om erhållande af fardagsårsersättning för tvenne år, fästa afseende i vidsträcktare mån än som skett. Jag har icke vågat påstå, att dessa officerare skett någon orätt,

*Fardagsårs-
ersättning åt
vissa tjänste-
män vid in-
delta armén.*

endast att en annan grundsats, än den som gjort sig gällande, torde bort iakttagas vid bestämmande af den ersättning, som skulle dem tillkomma utaf anslaget till inlösen af fardagsåren. Vid bestämmandet af denna andel har nemligen icke tagits i betraktande boställsordningens 55 § utan endast den 54 §:en. Det är, som jag nämnt, blott ur billighetens synpunkt jag bedömt det förhållande, som här föreligger, och att Utskottet deraf haft en annan uppfattning än min, kan så mycket mindre förvåna mig, som meningarne naturligtvis kunna vara ännu mera skiftande, då en sak betraktas ur billighetens, än när den skall bedömas från rättslig synpunkt. Om icke löneregleringen kommit emellan, hade det varit alldeles gifvet, att i fall en tjänsteman med beställning hvar till hörde boställe, hvilket han icke hunnit tillträda, dött efter Thomædag år 1875, så skulle hans sterbhus, allt efter som han blifvit till beställningen utnämnd 1875 eller 1874, fått sitta kvar å bostället ett eller två år från fardagen år 1876. Att löneregleringen kunnat göra någon ändring i denna sterbhusets rätt är väl knappast möjligt. Om någon tjänsteman dött efter Thomædag 1875 innan han tillträdit sitt boställe, vet jag icke; men jag vet, att af mången tjänsteman, hvilken i följd af befordran eller transport innehade den 31 December 1875 beställning med boställe som han ej hunnit tillträda, har underdånig ansökning gjorts derom att honom måtte tillerkännas samma fardagsårsersättning som enligt boställsordningen tillkommit hans sterbus i fall han dött efter Thomædag sagde år. Och manne en dylik begäran är obillig? Jag tillåter mig påpeka den omständigheten, att det troligen icke varit statsmakternas afsigt att göra en besparing på anslaget till fardagsårens inlösen derföre att under 1874 och 1875 befordringar till högre grad skett eller transporter inom samma grad beviljats. Jag vill icke framställa något yrkande, emedan jag förutser, att det icke skulle hafva någon framgång, då mitt förslag ej vunnit ringaste anklång inom Utskottet. Mången torde dessutom anse, att en sak af ifrågavarande beskaffenhet bäst kan bedömas af Regeringen och att då den varit understäld dess pröfning, vore min framställning icke förtjent af något afseende. Jag tror dock, att hvad Regeringens pröfning af denna sak beträffar, förhåller sig väl dermed så, att saken icke ansetts ega någon synnerlig vikt, och blifvit behandlad såsom ett s. k. kurant mål, hvarät Statsråderne icke trott sig behöfva egna annan uppmärksamhet än att tillse det Regeringsbeslutet stämde öfverens med eller åtminstone icke afvek från hvad genom statsmakternes beslut i ämnet kunde anses vara stadgad.

Grefve Spens: Jag anser, att i Utskottets betänkande så fullkomligt riktigt ådagalagts, att full rättvisa vederfarits hvarje indelningshafvare i armén, hvilken icke hunnit tillträda sitt boställe, att jag tror mig icke behöfva till besvarande upptaga hvad Herr von Geijer anfört, utan inskränker mig till att yrka bifall till Utskottets förslag.

Öfverläggningen förklarades slutad och Utlåtandet bifölls.

Föredrogs Första Kammarens Tillfälliga Utskotts den 11 dennes bordlagda Utlåtande N:o 9, i anledning af Herr O. Perssons motion N:o 31, angående aflåtande till Kongl. Maj:t af underdånig skrifvelse om omedelbar förtullning af vissa slag utländskt bränvin och sprit, som till riket sjövägen införes.

*Omedelbar
förtullning
af utländskt
bränvin.*

Herr Pehrsson anförde skriftligen:

Herr Rylander: Den förevarande motionen har en betydelse, som Utskottet icke tyckes hafva insett. Jag erkänner, att det är orätt att gå in till Kongl. Maj:t med en skrifvelse och begära ändring uti en stadga, som ännu icke är af Kongl. Maj:t godkänd, men icke förty kan det hafva sin betydelse. Det är bekant, att vi hafva en tullstadga, som väntar på Kongl. Maj:ts fastställelse. Denna tullstadga skulle tillåta nederlag af bränvin och sprit. Hvad tro herrarne detta betyder? Den som tänker på en sammanslagning af bränvinstillverknings- och försäljningsskatten kan icke rösta för ett sådant förslag af fruktan för att få flere millioner kannor bränvin på nederlag i afvaktan på beslutet om sammanslagningen. Jag vill icke yrka ändring, utan endast uttala den farhåga, jag hyser.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad samt Herr vice Talmannen yttrat, att Herr Pehrsson hade yrkat, att Kammarén, med afslag å Utlåtandet, skulle bifalla hans i ämnet väckta motion, dock med uteslutande af orden: "likasom så kalladt drufbränvin"; framställes proposition på bifall till Utlåtandet och besvarades med ja.

Föredrogs Första Kammarens Tillfälliga Utskotts den 11 dennes bordlagda Utlåtande N:o 10, angående teckningsundervisningen samt teckningslärares ställning och lönevillkor vid elementarläroverken.

*Tecknings-
lärares vid
elementar-
läroverken
lönevillkor.*

Herr Widén: Mot den skrifvelse, som här är föreslagen, har jag ingenting att anmärka, tvärtom finner jag, att den har ett fullt berättigadt syftemål. Och den kan måhända blifva en anledning för Kongl. Maj:t att vidtaga åtgärder för beredande af bättre aflöning åt teckningslärares, kanske äfven åt lärarne i musik, hvilka jag också tror väl behöfva en förbättring i sådant hänseende. Deremot måste jag för min del anhålla att Kammarén ville underkänna den motivering, som här förekommer från Utskottets sida. Utskottet anser att Kongl. Maj:t borde vidtaga åtgärder för att sammankoppla teckningsundervisningen vid elementarläroverken med samma undervisning vid slöjd- och folkskolor på sådant sätt, att samma lokal skulle för denna undervisning begagnas och att densamma vid alla skolorna skulle verkställas af samma lärare. Utskottet har härpå fästat uppmärksam-

*Tecknings-
lärares vid
elementar-
läroverken
lönevilkor.
(Forts.)*

heten i den välmening, att det sålunda skulle blifva möjligt att skaffa de tillgångar, som erfordras för att öka lönerna för teckningslärarne. Mig synes dock denna åtgärd alldeles olämplig redan i och för sig sedd, hvartill kommer att den träder i strid med redan antagen maxim hos Riksdagen. Vid de allra flesta tillfällen, då fråga varit om att reglera våra tjänstemäns löner vid embetsverken, har Riksdagens beslut gått i den riktningen att få dessa tjänstemän skilda från de tillfälliga tjänster, de haft på andra håll. Här åter skulle man nu gå i den motsatta riktning genom att söka sammanbinda tjänster, som icke kunna förenas.

Jag kan därför ej annat än anhålla, att Kammaren, på samma gång den biträder Andra Kammarens beslut, ville göra det med underkännande af Utskottets uttalanden i motiveringen.

Herr von Koch: Tillfälliga Utskottet har icke begärt någon sammankoppling, såsom den ärade talaren på norrlandsbänken uttryckte sig, men vid det utredda förhållande, att det antal undervisningstimmar, som för närvarande vid våra elementarläroverk finnas anslagna till teckning, är med afseende på antalet lärjungar så olika, att det varierar mellan 5 och 26 timmar, har Utskottet föreställt sig, att åt teckningslärarne vid de elementarläroverk, der undervisningstimmarne äro så få som till exempel fem, tillräckliga löner icke kunna beredas utan en sådan anordning, som den af Utskottet föreslagna, och att om ett ökad anslag skulle beviljas, lönerna komma att bestämmas olika för olika elementarläroverk, hvilket man tror skulle möta motstånd och hvaraf följden skulle blifva en förflyttning af dessa lärare från den höga Norden, der de hafva minsta antalet undervisningstimmar, till södra Sverige, der undervisningstimmarne antal är störst men lönevilkoren bättre.

Utskottet har också föreställt sig, att det icke vore skäl att, såsom man uttryckt sig här i dag, sammankoppla undervisningen i teckning i de särskilda skolorna i samma stad. På åtskilliga ställen, der teckningslärare finnas, lär det vara nödvändigt för dem, om de skola kunna lefva, att sammankoppla sin undervisning i skolan med enskild undervisning i teckning, och, efter hvad Utskottet fått sig upplyst, finnes nemligen minst tillfälle till enskild undervisning der läraren har minsta antalet undervisningstimmar i skolan. Dessutom lär det icke alltid vara så lätt att få lämplig lokal för undervisningen i teckning i alla skolorna i de städer om hvilka här är fråga, nemligen de, der elementarläroverk finnes. I betraktande af allt detta har Utskottet ansett att, för att bereda desse lärare skäliga löneinkomster, hvilket icke kan begäras, om de icke hafva skäligt arbete och skäligt antal elever, det icke skulle vara ur vägen att få upplysning, om och på hvilka ställen teckningslärarejänsterna vid de olika skolorna skulle kunna förenas hos en person och möjligen äfven undervisningen verkställas i samma lokal på olika tider. Desse lärare äro verkligen så illa aflönade, att man icke kan vänta, att de skola förskaffa

sig erforderlig skicklighet, förr än man bereder dem bättre inkomster så att de derpå kunna subsistera.

En talare har yttrat, att man på senare tider sökt förekomma att samma person innehade befattningar i olika embetsverk. Det är sant, att man gjort detta på de ställen, der man kunnat gifva tjestemännen så pass hög aflöning, att man ansett dem kunna subsistera derpå, men ett stort ändamål vid alla löneregleringar har varit att tillse, att statens embetsmän ega den skicklighet, att det arbete, man af dem fordrar, blir väl utfördt. I de lägre graderna har staten icke velat förbjuda förening af tjänster, utan detta har, som sagdt varit endast under förutsättning att lönen är så stor att den är tillräcklig att lefva på.

Det stora syfte, man i detta fall har att afse, är att teckningslärarnes löner måtte blifva så pass förhöjda, att de blifva lockande för dem, som ännu egna sig åt denna bana, och kunna förmå desse att antingen här i Stockholm vid konstakademien eller annorstädes förvärfva sig erforderlig skicklighet.

Jag tillåter mig hemställa om bifall till Utskottets förslag.

Herr Asplund: Det är långt ifrån min afsigt att vilja motsätta mig det förslag, som Tillfälliga Utskottet i denna fråga framlagt, nemligen att denna Kammare måtte biträda Andra Kammarens beslut. Detta kan så mycket mindre vara min afsigt som jag fullkomligt erkänner vigten deraf, att öfningslärarne i teckning få högre aflöning än hittills varit dem beskärd. Jag har begärt ordet endast för att fästa uppmärksamheten på att öfningslärarne i musik äro i alldeles samma ställning som lärarne i teckning, och hafva samma behof som de af högre aflöning, ty teckningslärarne och musklärarne hafva nu alldeles samma lön. Då jag kommer att biträda Utskottets förslag, gör jag det därför under uttalande af den förhoppning, att Kongl. Maj:t, om han finner Riksdagens tillämnade skrifvelse i förevarande fråga förtjent af uppmärksamhet, tillika måtte taga i behjertande musklärarnes ställning och deras behof af tillökning i lön lika med hvad för teckningslärarne kan blifva föreslaget. Det uppstår verkligen, i synnerhet i de mera aflägsna landsorternas städer, svårighet att besätta så väl den ena som den andra platsen med fullt kompetente personer, och derest icke en högre aflöning kommer att bestås, skola sannolikt många fall inträffa då det blir omöjligt att få kompetente lärare. Denna erfarenhet har jag redan haft då det gällt att anställa en musklärare. Jag upprepar således min förhoppning, att Kongl. Maj:t ville taga i öfvervägande behofvet af högre aflöning för jemväl musklärarne, ehuru frågan härom ej nu kan blifva föremål för Riksdagens pröfning.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr vice Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels bifall till utlåtandet och dels att Kammaren, med ogillande af motiveringen, skulle bifalla det slut, hvartill Utskottet kommit; fram-

*Tecknings-
lärarnes vid
elementar-
läroverken
lönevillkor.
(Forts.)*

*Tecknings-
lärares vid
elementar-
läroverken
lönervilkor.
(Forts.)*

stälde Herr vice Talmannen proposition på bifall till utlåtandet och då dervid svarades många ja och några nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

Föredrogs och bifölls Första Kammarens Tillfälliga Utskotts den 11 dennes bordlagda utlåtande N:o 11, angående bestämmande af en viss orts lokaltid såsom den för Sverige lagligt gällande borgerliga tiden.

Anmälades och bordlades:

Stats-Utskottets utlåtande N:o 83, med anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående postverkets utgiftsstater för år 1878; och

Särskilda Utskottets för behandling af förslaget till värnpligtslag m. m. memorial N:o 4, angående aflöning åt dess tjänstemän och vaktbetjente.

Kammaren åtskildes kl. 1 e. m.

In fidem
O. Brakel.

Lördagen den 12 Maj.

Kammaren sammanträdde kl. 8 e. m.

Justerades 4 protokollsutdrag för sammanträdet å f. m.

Upplästes och godkändes Särskilda Utskottets för behandling af förslaget till värnpligtslag m. m. förslag till Riksdagens underdåniga skrifvelse N:o 41, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition med förslag till lag angående den allmänna värnpligten m. m.

Anmälades och bordlades Stats-Utskottets utlåtanden:

N:o 82, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående förvaltningen af kronans domäner, jemte i ämnet inom Riksdagen väckta motioner;

N:o 84, i anledning af väckt motion om indragning till statsverket af all grundränta å skattefrälsehemman;

N:o 85, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående beviljande af ett kreditiv att i händelse af behof användas till neutralitetens upprätthållande;

äfvensom Andra Kammarens protokollsutdrag N:o 235, med delgifvande af Kammarens beslut öfver dess Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 31, i anledning af dels erhållen återremiss af utlåtandet N:o 24, i fråga om förändring i stadgandena rörande förvaring, transport och försäljning af fotogén, dels ock af Herr A. W. Uhr väckt motion angående upphäfvande i visst fall af Kongl. förordningen den 26 Maj 1875 rörande eldfarliga oljor.

Kammaren åtskildes.

In fidem

O. Brakel.

Måndagen den 14 Maj.

Kammaren sammanträdde kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

Justerades ett protokollsutdrag för den 12 dennes, äfvensom förslag till Kammarens underdåniga skrifvelse med anmälan om de ledigheter, som innan nästa lagtima riksdag skola genom nya val fyllas.

Föredrogos men begärdes af flere ledamöter å nyo på bordet Stats-Utskottets den 12 dennes bordlagda utlåtanden:

N:o 82, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående förvaltningen af kronans domäner, jemte i ämnet inom Riksdagen väckta motioner; och

N:o 83, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående postverkets utgiftsstater för år 1878.

Föredrogos och biföllos Stats-Utskottets den 12 dennes bordlagda utlåtanden:

N:o 84, i anledning af väckt motion om indragning till statsverket af all grundränta å skattefrälsehemman; och

N:o 85, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående beviljande af ett kreditiv att i händelse af behof användas till neutralitetens upprätthållande.

Föredrogos och biföllos Särskilda Utskottets för behandling af förslaget till värnpligtslag m. m. den 12 dennes bordlagda memorial N:o 4, angående aflöning åt dess tjenstemän och vaktbetjente.

Efter föredragning af Andra Kammarens den 12 dennes bordlagda protokollsutdrag N:o 235, med delgifvande af Kammarens beslut öfver dess Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 31, i anledning af dels erhållen återremiss af Utskottets utlåtande N:o 24, i fråga om förändring i stadgandena rörande förvaring, transport och försäljning af fotogén, dels ock af Herr A. W. Uhr väckt motion angående upphäfvande i visst fall af Kongl. förordningen den 26 Maj 1875 rörande eldfarliga oljor; beslöt Första Kammarén, uppå hemställan af Herr *von Gegerfelt*, att hänvisa detta ärende för vidare utredning till Kammarens Tillfälliga Utskott N:o 1.

Anmälades och bordlades från nedannämnda Utskott inkomna utlåtanden och memorial, nemligen från

Stats-Utskottet:

N:o 17, angående regleringen af utgifterna under riksstatens Fjerde hufvudtitel;

N:o 86, med förslag till den afdelning af det nya reglementet för Riksgäldskontoret, som innehåller stadganden angående de under innevarande riksdag på Riksgäldskontoret anvisade utgifter;

N:o 87, med förslag till ett stadgande i det nya reglementet för Riksgäldskontoret angående kontorets utlåning;

N:o 88, angående öfverlemnande till Kongl. Maj:t af det nya reglementet för Riksgäldskontoret;

N:o 89, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående bergverkstiondens upphörande;

Lag-Utskottet:

N:o 37, i anledning af de inom Kamrarne gjorda anmärkningar och fattade skiljaktiga beslut i afseende å Utskottets utlåtande N:o 20, rörande Kongl. Maj:ts nådiga proposition med förslag till lag angående eganderätt till skrift;

N:o 38, i anledning af väckta motioner om ändring af 58 § i Kongl. förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 Mars 1862;

Särskilda Utskottet för behandling af förslaget till utsökningslag m. m.:

N:o 4, i anledning af dels återremiss, dels skiljaktiga beslut i vissa delar af Utskottets utlåtande N:o 1;

N:o 5, angående aföning åt Utskottets tjenstemän och vaktbetjening;

Första Kammarens Tillfälliga Utskott:

N:o 12, angående åtskilliga folkskoleväsendet rörande frågor;

N:o 13, om aflåtande af underdånig skrifvelse angående upphörande af enskilda bankers rätt att utgifva sedlar å fem kronors valör.

Herr Grefven och Talmannen tillkännagaf, att, enligt den emellan Talmännen träffade öfverenskommelse, omröstning jemlikt 65 § Riksdagsordningen komme att nästa onsdag den 16 dennes anställas öfver den af Stats-Utskottet i dess memorial N:o 81 föreslagna och af båda Kamrarne godkända voteringsproposition.

Upplästes och godkändes Riksdagens kanslis förslag dels till Riksdagens underdåniga skrifvelse N:o 42, angående inskränkning i nu tillåtna tiden för jagt af elg, dels ock till nedannämnda delar af riksdagsbeslutet, nemligen:

N:o 12, angående décharge för fullmäktige i Riksbanken;

N:o 13, angående anslag till statens jernvägsbyggnader;

N:o 14, angående ändring i gällande bestämmelser om skyldighet att bygga och underhålla tiondelada.

Sedan Kammaren, uppå Herr Grefvens och Talmannens hemställan, beslutit, att de i dag för första gången bordlagda målen skulle sättas främst på föredragningslistan för nästa sammanträde, åtskildes Kammaren kl. $\frac{3}{4}$ 3 e. m.

In fidem

O. Brakel.